

Välfärdsstrategi Gävleborg

En strategi för att nå välfärdens långsiktiga mål 2030

Nätverk Välfärd

2022-03-03

En strategi för att nå välfärdens långsiktiga mål

Tillsammans kan vi göra mer. Länets välfärdssystem - med utbildning, vård, omsorg, hälsofrämjande och förebyggande arbete – behöver utvecklas. De **gemensamma utmaningarna** kommande decennium handlar om demografiska förändringar med en ökad andel äldre och yngre, och en oförändrad andel i arbetsför ålder. För att välfärdsresurserna ska räcka till förändrade behov i länets befolkning, behöver vi arbeta på nya sätt i samverkan. Välfärdens tjänster behöver utvecklas för att passa våra invånares behov och preferenser. Digitaliseringens möjligheter behöver tas till vara för att använda resurserna i välfärden effektivt.

Systemperspektivet på välfärden behöver stärkas, för att tydliggöra och prioritera vårt gemensamma uppdrag runt invånaren. Genom ändamålsenlig samverkan och nya välfärds-tjänster har vi större möjligheter att nå välfärdens mål. Välfärdsstrategin tydliggör målbilden för samverkan inom hälsa, utbildning och jämlikhet, och fokuserar på god kvalitet som når alla invånare på lika villkor i hela länet.

Syftet med välfärdsstrategin är att tydliggöra **vårt gemensamma välfärdsuppdrag**, och ge förutsättningar för att samordna kompetensen genom att sätta fokus på välfärdssystemet som helhet. Syftet är också att tydliggöra inriktning och struktur för välfärdsarbetet, och utgöra underlag för att kunna göra **gemensamma prioriteringar**.

Strategin ska docka i redan pågående processer i samverkan och inom respektive organisation. Strategin ska säkerställa att ingen välfärdsfråga hamnar mellan stolarna. Den ska stärka styrkedjorna i redan pågående processer. Syftet är även att strategin ska tydliggöra de politiska prioriteringarna för samverkan inom välfärdsverksamheterna.

Långsiktigt perspektiv till 2030

Strategin är ett politiskt dokument som beslutas i Nätverk Välfärd efter beslut i berörda nämnder hos respektive huvudman. Den ska ge en långsiktig inriktning för samverkan och ska därför gälla till 2030. Efter beslut tar Länsledning Välfärd fram handlingsplaner med aktiviteter samt tillhörande indikatorer som sätts in i ett årshjul. Utifrån uppföljningen kan prioriteringar och mål justeras löpande vid behov.

Grundläggande principer för samverkan i välfärdsarbetet

Ett antal grundläggande principer ska vägleda samverkan mellan huvudmännen.

Samverkansklimatet mellan region och kommuner är av särskild vikt för att nå våra gemensamma välfärdsmål. Regionen och kommunerna är varandras förutsättningar för att åstadkomma insatser ur ett helhetsperspektiv för den enskilde invånaren. Samverkan förutsätter ett politiskt ledarskap hos varje organisation som genererar vilja, respekt och en generös inställning. Tillit och ett respektfullt bemötande, att informera varandra i god tid och att alltid anstränga sig för att hitta samverkanslösningar, ska vara vägledande i vår samverkan.

Samverkan i ett komplext system som omfattar flera huvudmän behöver präglas av ett flexibelt arbetssätt där anpassning till ändrade förhållanden tillåts ske löpande, samtidigt som fokus alltså ligger på de långsiktiga målen.

Ett sådant agilt arbetssätt behöver prägla samverkan inom välfärden i länet (agilt från engelskans 'agile' som betyder smidigt/följsamt, det vill säga att arbetssätt anpassas efter det som sker under arbetets gång och kan kräva en kombination av olika arbetssätt vid olika situationer).

Gemensamt **fokus ska vara på nyttan för dem vi är till för**. Arbetet ska vara kunskapsbaserat och vila på fakta och bästa tillgängliga kunskap. Även erfarenheter från brukare, patienter, elever och medborgare är viktig kunskap och ska ses som en resurs i utvecklingsarbetet. Resurseffektivitet ska vara ett mål.

Samtidigt behöver vi skapa förutsättningar i våra välfärdsverksamheter för att bejaka öppenhet och kreativitet och för att våga testa nya samverkanslösningar och nya arbetssätt. För det krävs ett modigt och nytänkande ledarskap som ger förutsättningar för en fokusförflyttning inom välfärden; från verksamhetsanpassade välfärdstjänster till individanpassade. Vi behöver skapa en arbetskultur i välfärden som ger förutsättningar för medarbetare att få testa nya lösningar utifrån medborgarens bästa istället för att fokusera på verksamhetsgränser.

Slutligen behövs ett långsiktigt perspektiv i samverkan. Utifrån denna välfärdsstrategi bygger vi en hållbar välfärd för våra länsinvånare, som möter framtidens utmaningar och även har en beredskap för att ställa om när omvärlden förändras.

Målet är förbättrad folkhälsa

Det övergripande målet med välfärdsarbetet är förbättrad folkhälsa. För att åstadkomma det baseras välfärdsstrategin på tre målområden inom Agenda 2030. På så vis ska välfärdsstrategin också bidra till en hållbar värld, främst genom att bidra till social hållbarhet. De tre områdena är:

- Hälsa och välbefinnande
- God utbildning för alla
- Minskad ojämlikhet

Hälsa och välbefinnande i Agenda 2030

Målet är ”God hälsa och välbefinnande. Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar” God hälsa är en grundläggande förutsättning för människors möjlighet att nå sin fulla potential och bidra till samhällets utveckling. Delmålen fokuserar på att höja livslängden, tillgång till hälso- och sjukvård och att satsa på förebyggande insatser.

God utbildning för alla i Agenda 2030

Målet är ”God utbildning för alla. Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla.” Utbildning är en grundläggande mänsklig rättighet. Forskning visar att inkluderande utbildning av god kvalitet är en av de viktigaste grunderna för välstånd och hälsa. Delmålen fokuserar på tillgång till utbildning under hela livet, kunskaper och färdigheter och ett jämlikt utbildningssystem.

Minskad ojämlikhet i Agenda 2030

Målet är att minska ojämlikheten inom och mellan länder. Grunden för ett hållbart samhälle är en rättvis fördelning av resurser och inflytande (ekonomiskt, socialt och politiskt). Ett jämlikt samhälle bygger på principen om allas lika rättigheter och möjligheter oberoende av till exempel kön, etnicitet, religion, funktionsvariation och ålder. Jämlikhet minskar risken för konflikter och främjar alla människors möjlighet att delta i och påverka samhällsutvecklingen.

Nationella, regionala och lokala strategier

Välfärdsstrategin utgår från tre målområden i *Agenda 2030*, men den fyller också en funktion i *RUS* för att bidra till social hållbarhet, och den bygger på samverkan mellan huvudmännen. Välfärdsstrategin ersätter de tidigare måldokumentet *Gemensamma utgångspunkter*.

Kunskapsunderlag som är användbara i förverkligandet av välfärdsstrategin är *Program för jämlik hälsa* och *Jämlikhetsutredningen*. Handlingsplanerna ska anknyta till *Strategi för hälsa*. Lokala strategier och planer för välfärden finns i respektive organisation i region och kommuner, och i möjligaste mån ska välfärdsstrategin knytas samman med lokala befintliga strategier och mål för välfärden, så att den långsiktiga inriktningen för välfärden går åt samma håll nationellt, regionalt och lokalt.

Tyngdpunkt på arbete uppströms

I arbetet med att förverkliga välfärdsstrategin och nå de prioriterade målen behöver tyngdpunkten i handlingsplaner och aktiviteter ligga uppströms. Med det menas att arbetet ska utgå från kunskap om orsakskedjan bakom vad som skapar ohälsa och hälsa i en befolkning, det vill säga de bestämningsfaktorer som påverkar hälsa. Dessa finns beskrivna i de åtta nationella målområdena för en bättre folkhälsa. Där finns också en beskrivning av vilka åtgärder som påverkar hälsan mest. Väl avvägda prioriteringar behövs gällande vilka aktiviteter som är mest angelägna för att förändra resultatet av välfärdsarbetet i länet. I handlingsplaner och aktiviteter ska tyngdpunkten ligga på **bestämningsfaktorerna för hälsa**, och insatser ska framförallt genomföras där. Fokus på livsvillkor ska vara vägledande i samverkan mellan organisationer och verksamheter utifrån välfärdsstrategins mål.

Strategiska mål för området Hälsa

Mål 1: Ett sammanhållet system för hälsofrämjande och förebyggande arbete i Gävleborg

Systemet för förebyggande arbete ska omfatta samtliga aktörer på välfärdsområdet, ha ett brett befolkningsperspektiv och grunda sig i en gemensam analys av nuläget och gemensamma prioriteringar.

Ambitionen ska vara att knyta samman befintligt folkhälsoarbete till en helhet, utan att i första hand starta nya projekt. Översyn och uppbyggnad av forum för samverkan på strategisk och operativ nivå ska ingå.

Handlingsplanen ska innehålla åtgärder för att vi som aktörer blir effektivare tillsammans, för att systematiken och kvalitén i arbetet höjs så att insatser inom olika aktörer och på olika arenor förstärker varandra. Denna insats har potential att öka jämlikheten i hälsa och framförallt stärka hälsan hos grupper med svaga socioekonomiska resurser som t.ex. låg utbildningsnivå. Tyngdpunkten ska ligga på arbete uppströms, det vill säga på de bakomliggande orsakerna till ohälsa, och insatser i samverkan behöver framförallt stärkas där.

I handlingsplanen ska delmål tas fram, aktiviteter beskrivas och indikatorer för uppföljning definieras. Följande områden ska särskilt beaktas:

- 1.1 Analys av systemets delar i nuläget
- 1.2 Prioritering av aktiviteter för att förstärka systemet

Mål 2: God och nära vård för alla i Gävleborg

Handlingsplanen ska utgå från beslutad målbild i Länsledning Valfärd för God och nära vård i Gävleborg. En av de identifierade förändringarna som krävs för att nå målbilden är utveckling av arbetskultur och värderingar inom vård och omsorg. Det behövs en fokusförflyttning på flera områden; från verksamhetsfokus till ett hälso- och sjukvårdssystem som är byggt för människor, från stuprörstänk till samordnad vård och omsorg för individen, från reaktiva insatser till proaktiva och hälsofrämjande, från synsättet passiva brukare till aktiva medskapare (se de statliga utredningarna om nära vård).

I handlingsplanen ska ingå delmål, aktiviteter och indikatorer för uppföljning. Utvecklingsarbete behövs dels inom respektive organisation och verksamhet, dels i samverkan mellan organisationer och verksamheter. Följande områden ska särskilt beaktas:

- 2.1 Förbättrad **kontinuitet** inom vård och omsorg för våra invånare
- 2.2 Förbättrad **delaktighet** inom vård och omsorg för våra invånare
- 2.3 En **samordnad plan** för individens samtliga vård- och omsorgsinsatser för alla som behöver det, som utgår från individuella behov och som är patientens egen plan
- 2.4 **Utveckling av arbetskultur och värderingar** inom vård och omsorg i länet

Strategiska mål för området Utbildning

Mål 3: Förstärkt samverkan för ett jämlikt och livslångt lärande för alla i Gävleborg

I handlingsplanen ska ingå delmål, aktiviteter och indikatorer för uppföljning gällande:

- 3.1 Förstärkt samverkan i länet för att åstadkomma ett utbildningssystem som ger alla **likvärdiga möjligheter** till ett livslångt lärande
- 3.2 Jämlika möjligheter att **komma vidare i sitt yrkesliv** genom hela livet

Ambitionen ska vara att utveckla samverkan mellan huvudmännen i länet på de områden och nivåer som är relevanta för att nå målet. Gävleborg har flera parallella utmaningar på utbildningsområdet; dels en jämförelsevis låg utbildningsnivå som påverkar bland annat folkhälsan negativt eftersom utbildning i sig är en resurs för ett hälsosamt liv, dels en brist på arbetskraft till länets arbetsmarknad.

Ambitionen är att möta båda dessa utmaningar genom förstärkt samverkan på flera områden. Målet ska vara både att höja utbildningsnivån och att förse länets arbetsmarknad med arbetskraft från relevanta yrkesutbildningar.

Det är ingen motsättning mellan dessa ambitioner, utan insatser behövs för att stärka förutsättningarna för en generell förflyttning i utbildningssystemet där fler får fullständiga betyg från grundskolan, fler väljer att gå i gymnasiet, fler tar en gymnasieexamen, och fler utbildar sig generellt. Både yrkesutbildningar behöver öka, likväl som att fler söker högskoleförberedande utbildningar och eftergymnasiala studier.

Aktiviteter för att möta dessa två utmaningar behöver balanseras och arbetas med parallellt. Utbildningssystemet i länet behöver löpande anpassas efter länets behov av arbetskraft, möta förändrade behov samt även ha en regional dimensionering. Handlingsplanen ska innehålla åtgärder för att vi som aktörer blir effektivare tillsammans så att insatser hos olika aktörer och på olika arenor förstärker varandra i riktning mot målet.

Mål 4: Jämlik tillgång till en bredd av förebilder och möjliga vägar i yrkeslivet för alla i Gävleborg

Länet har en tradition av låg utbildningsnivå och en arbetsmarknad präglad av stora industrier. Samtidigt som länets arbetsgivare behöver förse med ny relevant arbetskraft finns också behovet av en mer diversifierad arbetsmarknad, och en generellt höjd utbildningsnivå för att stärka folkhälsan i och med de hälsofördelar som utbildning för med sig. Både dessa behov behöver mötas. Invanda mönster och normer behöver förändras. Som ett led i det innebär mål 4 ett medvetet fokus på att synliggöra andra vägar i yrkeslivet än de traditionella.

I handlingsplanen ska ingå delmål, aktiviteter och indikatorer för uppföljning gällande:

- 4.1 Ändamålsenlig samverkan för att ge alla invånare **jämlik tillgång till information om olika vägar i yrkeslivet under hela livet** genom att möjliggöra och tydliggöra vägar till olika yrken. Detta kan ske genom en bredd av tydliga förebilder inom alla sektorer på arbetsmarknaden, och beskrivningar av vägarna dit. Målet är att oavsett individens bakgrund, studie- eller yrkestradition i familjen, ska huvudmännen verka för jämlik information, stöd och insatser till alla invånare i länet för att ta sig vidare i yrkeslivet.

Strategiskt mål för området Jämlighet

Mål 5: Ett jämlikt Gävleborg genom social, ekonomisk och politisk inkludering för alla

Alla människor - oavsett ålder, kön, funktionsvariation, etnicitet, ursprung, religion, eller ekonomisk ställning ska vara inkluderade i det sociala, ekonomiska och politiska livet. Jämställdhet mellan män och kvinnor ingår i detta mål, liksom att öka antal invånare som arbetar, vilket innebär en inkludering i samhället, både socialt och ekonomiskt.

Jämlighet i sociala och ekonomiska förutsättningar har ett starkt samband med folkhälsans nivå och fördelning i en befolkning. Genom att öka jämlikheten mellan grupper i befolkningen kan en förbättrad folkhälsa uppnås.

I handlingsplanen ska ingå delmål, aktiviteter och indikatorer för uppföljning. Följande områden ska särskilt beaktas:

5.1 Fler invånare i arbete

5.2 Socialt deltagande

5.3 Ekonomisk inkludering

5.5 Valdeltagande

Handlingsplanen ska innehålla åtgärder för att vi som aktörer blir effektivare tillsammans så att insatser inom olika aktörer och på olika arenor förstärker varandra.

Referenser

Agenda 2030

RUS

Gemensamma utgångspunkter Barn och unga 2016

Gemensamma utgångspunkter Riskbruk, missbruk och beroende 2014

Gemensamma utgångspunkter Psykisk funktionsnedsättning

Gemensamma utgångspunkter Äldre 2009

Statliga utredningar om Effektiv vård och God och nära vård 2016-2021 (Stiernstedt, Nergårdh, Almgren)

Nära vård, SKR

Strategi för hälsa, SKR

Hälsans bestämningsfaktorer, Folkhälsopolitikens målområden, Folkhälsomyndigheten

Ekonomirapporten maj 2021, SKR

Nästa steg på vägen mot en mer jämlik hälsa, SOU 2017:47

Nationella riktlinjer för prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor, Socialstyrelsen 2018

Program för god och jämlik hälsa, Region Gävleborg 2022

Jämlikhetsutredningen, Region Gävleborg 2021

Årsredovisning 2020, Region Gävleborg: hållbarhetsanalys utifrån Agenda 2030